

POMOC DĚTSKÝM OBĚTEM DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Organizace proFem má velký zájem na obnově profese školské sociální práce (ŠSP), hlavně pro pomoc žákům a studentům, kteří vyrůstají v procesech domácího násilí. Podle našich statistik se tento fenomén vyskytuje v každé čtvrté až třetí rodině a rozvod rodičů se z různých příčin týká téměř poloviny manželství.

Zkonkvenční zmíněných jevů může pro děti vznikat hluboké citové strádání, někdy dojde k těžké psychické újmě, nevyjímaje další různorodé problémy, jež mají bohužel vyrůstající tendence. Dnešní realitu v českých školách je u čím dál mladších žáků rozvoj záškolactví, jež bývá i skryté. Dále jde o poruchy s učením, o šikanu, exkluzi, úbytek respektu k autoritám, semideviace, závislosti na návykových látkách, delikvencii, oslabení vlastní identity, psychosomatické diagnózy, sociální, zdravotní nebo biligvní znevýhodnění a řadu dalšího, co přináší současný vliv postmodernismu.

Vysvětlení pojmu

Školská sociální práce se u nás může jevit jako zcela nové téma. Její krátká historie však začala již v tehdejším Československu. Přispěly k ní učitelské reformy, praktikovala se od první světové války až do roku 1948, potom byla ukončena politickými změnami. Pojem ŠSP však u nás není dostatečně frekventován, mnozí nevědějí, že jde o aplikovanou sociální práci ze sociální vědy. Je škoda, že slovo sociální bývá většinou chápáno jen s pejorativním nádechem, byť jeho podstata má význam společenský. Tato péče znamená pomoc při společenském znevýhodnění. Škola sama je společenskou institucí. Žáci v ní tráví po mnoho let větší část dne, ale u nás je tak málo reflektováno, že patří do školského ekologického systému, s nímž jsou pevně provázány podsystémy. Na žáky je nutné pohlížet nejen jako na „osoby v situaci“, ale „osoby v prostředí“ a ŠSP z tohoto zásadního kontextu regulérně vychází. Jejím záměrem je zlepšovat fungování společnosti, což je i poradenské paradigma sociální pomoci.

Mezinárodní rozměr

V 50 zemích se ŠSP etablovala dlouhodobě s neustálým rozvíjením ve pro-

spěch žáků. Do praxe ji zavedlo již 144 států, u nás však nemá legislativní oporu. Například v Německu ji modifikují tři asociace, existuje také v Polsku, Maďarsku. Na Slovensku je její aktivita spíše iniciační než zcela praktická. Ve Velké Británii je zaštětena institucí NASWE (Národní asociace školských sociálních pracovníků). Kořeny ŠSP patří do USA, kde víc než před sto lety fungovala formou tzv. navštěvujících učitelů (visiting teachers). Pomáhali žákům s úkoly, zabezpečením stravy a jiných potřeb k lepšímu vzdělávání. V Americe později vznikla NASW (Národní asociace sociálních pracovníků v USA) a ustavila Speciální výbor pro ŠSP. Z vývoje vzešly vysoké školy, které k této profesi vzdělávají. NASW dala podnět ke standardům ŠSP definujících rozsah znalostí, dovedností a metod k poskytování služeb. Standardy jsou navíc pravidelně revidovány. Rozsah ŠSP má v USA tradiční místo v praxi i ve vědě. Americká asociace SSWAA – (Americká asociace školské sociální práce) a rada ACSSW (Americká rada pro školskou sociální práci) vydává odborné publikace, studie, pořádá výzkumy a mezinárodní konference.

Děti v nesnadné situaci

V dnešní době má plno dětí různé problémy, rodina je vždy nevyřeší, což se potom dotýká jejich působení ve škole. Mnozí se musejí vyrovnávat s četnými deprivacemi, změnami hodnot, sociálními událostmi, jež vznikají rozličnými individuálními okolnostmi, které potřebují skutečnou pomoc. Bohužel nebývá vždy dostatečná. Jak často dnes dítě nemá jednu mámu a jednoho tátu? Kdo s nimi o tom mluví? Zátežové situace kolikrát nemají s kým sdílet, začnou hledat jiná zázemí. Inklínují k sociálním sítím, nevhodným partám, kde číhá mnoho nástrah. Nejednou je potřebná sanace celé rodiny.

Ne rivalita, ale spolupráce

Školská sociální práce je nedocenitelná přesahem za hranici školy. Jejím cílem je podporovat edukační rozvoj a motivace pro potřeby všech žáků s posilováním jejich rodin, komunit, okolí. Nabízí se otázka, v čem se ŠSP liší od metodika prevence, výchovného poradce, školního psychologa, sociálního pedagoga, pedagoga. U pedagogů je prioritou vzdělávání, sociální pedagogika je na hranici sociologie a pedagogiky. Ostatní uvedené profese mají danou specifikaci, ale s mnohem menším záběrem, než je široký potenciál ŠSP – od primární až terciární prevence, včasné diagnostiky podle etiologie sociálněpatologických jevů, krizové intervence, poradenství jednotlivcům a skupinám, tvorby depistáží a kazuistik, sociálních diagnóz, anamnés, katamnéz, pomocí v hmotné a sociální nouzi nebo jiných úskalích. Mívá i pozici advokáta, ombudsmana, vyjednavače, koordinátora, manažera, podílí se na výchovných programech, využívá multidisciplinárních postupů s účinným rozvojem týmového síťování a inovací.

Profese ŠSP není k pedagogické ani jiné profesi rivalitou a argument, že by byla nákladná, zní jako pseudoargument. Psycholog je finančně náročnější, ŠSP ho může stejně dobře v začátku nahradit. Není-li u nás zavedena ŠSP, kdo ve školách vychází ze znalostí o člověku a jeho sociálním prostředí? Rozpětí ŠSP se nemůže vtěsnat do žádné pedagogické profese, stejně jako veškeré znalosti pedagoga nemůže obsáhnout ŠSP. Jejím záměrem je kromě jiného podpora otevřené komunikace s upřednostněním kooperace, respektu k diversifikaci s dodržováním etického kodexu a spravedlnosti. Svými empiriemi pracuje s kolegiální podporou ke spojení všech prvků ekosystému školy, a to ve prospěch vzdělávání a pro co nejlepší rozvoj každého dle jeho jedinečnosti. Jen samotný příjemce může posoudit, zda je daná pomoc opravdovou pomocí, proto by legislativní ukotvení ŠSP mělo dát žákům a jejich rodinám alespoň šanci k vlastnímu posouzení a zhodnocení.

Eva Hurychová,

členka správní rady a spolupracující osoba proFem, o. p. s.